ΕΤΟΣ Β΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 29 Ἰουλίου 1912 ΑΡΙΘ. 83.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΡΩΤΗ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Πρὸς Κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς Παύλου (Θ΄. 2—12).

Ἀδελφοί, ἡ σφαγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ. Ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστι· μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν; μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου καὶ Κηφᾶς; Ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι; Τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; Τίς φυτεύει ἀμπελῶνα, καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; Ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; Μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ; Ἢ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα λέγει; Ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται· οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. Μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ; Ἢ δι' ἡμᾶς πάντες λέγει; Δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη· ὅτι ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾷν καὶ ὁ ἀλοῶν τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν ἐπ' ἐλπίδι. Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; Εἰ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ὑμῶν

μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; Ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ· ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δῶμεν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ.

Ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ἡ ἀνθρωπότης εἶνε ἡ αὐτή. Τὰς αὐτὰς ἀρετὰς καὶ κακίας εὑρίσκομεν μελετῶντες τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, παραλλασσομένας μὲν κατὰ τὴν μορφὴν ἐνίοτε, ἀλλὰ κατὰ βάθος καὶ κατ' οὐσίαν παραμενούσας ἀναλλοιώτους. Ἑπομένως ὅ,τι συμβαίνει σήμερον, συνέβαινε καὶ χθὲς καὶ πρωτήτερα καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Ὑπῆρχον καὶ ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι μὴ δυνάμενοι νὰ κατηγορήσουν τὰ διδασκόμενα, στρέφονται κατὰ τῶν διδασκόντων· κύπτοντες τὸν αὐχένα ἐκ σιδηρᾶς ἀνάγκης εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἐξεγείρονται κατὰ τοῦ κήρυκος αὐτῆς. Τοιοῦτόν τι συνέβαινε καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἐδίδασκεν ὅτι «παρῆλθεν ἡ σκιὰ τοῦ Νόμου, τῆς χάριτος ἐλθούσης»· ἐκήρυττεν ὅτι «ἐλθούσης τῆς πίστεως, οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγὸν ἐσμὲν» (Γαλ. Γ' 25) καὶ ὅτι ἡ τήρησις τῶν διατάξεων τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου ἀπέναντι τοῦ Εὐαγγελικοῦ δὲν εἶχε κανένα λόγον. Καὶ ἡ διδασκαλία του αὐτη ἐδυσηρέστει καὶ ἐξώργιζε τοὺς ἰουδαΐζοντας Χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι, μὴ ἔχοντες ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα ν' ἀντιτάξουν κατ' αὐτῆς, ἔστρεψαν τὰ βέλη των κατὰ τοῦ διδάσκοντος αὐτὴν Ἀποστόλου Παύλου, λέγοντες ὅτι δὲν εἶδε τὸν Κύριον, ὅτι δὲν ἀπεστάλη παρ' αὐτοῦ εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι ἑπομένως δὲν ἔχουν κῦρος τὰ διδασκόμενα ὑπ' αὐτοῦ, διότι δὲν ἦτο δῆθεν γνήσιος Ἀπόστολος! Τὴν ψευδῆ ταύτην καὶ ἀβάσιμον ἀντίληψιν τῶν ἰουδαϊζόντων ἀναιρῶν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς τοὺς Κορινθίους, ὡς ἠκούσαμεν εἰς τὸ σημερινὸν ἀνάγνωσμα, ὅτι ἡ ἀσφαλὴς καὶ βεβαία ἀπόδειξις τῆς ἀποστολικῆς ἰδιότητος καὶ ἐξουσίας αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀπολογία εἰς τοὺς κατηγοροῦντας αὐτὸν ὅτι δὲν εἶνε Ἀπόστολος, εἶνε αὐτοὶ οὗτοι οἱ Κορίνθιοι, τοὺς ὁποίους ὡς Ἀπόστολος γνήσιος τοῦ Κυρίου ἐδίδαξε τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν καὶ ἐπέστρεψεν αὐτοὺς ἐκ τῆς πλάνης εἰς τὴν ἀλήθειαν. Καὶ φέρει αὐτοὺς ὡς μάρτυρας τῆς ἀποστολικότητός του, παρὰ τῶν ὁποίων, ἐνῷ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ τὰ πρὸς συντήρησίν του, αὐτὸς καὶ αἱ βοηθοῦσαι τὸ ἔργον αὐτοῦ εὐσεβεῖς γυναῖκες, τὰς ὁποίας παρελάμβανον κατὰ τὰς ἀποστολικὰς περιοδείας των καὶ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι καὶ ὁ Πέτρος, οὐδὲν ἐλάμβανε, προμηθευόμενος τὰ ἀναγκαῖα ἐκ τῆς ἐργασίας του, ἐνῷ ἠδύνατο καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ἀκόλουθός του Βαρνάβας νὰ μὴ ἐργάζωνται σωματικῶς διὰ τὴν συντήρησίν των. Ποῖος—λέγει—στρατιώτης κάμνει ἐκστρατείαν μὲ τὰ ἰδικά του ἔξοδα, ἢ ποῖος φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ δὲν τρώγει ἀπὸ τὸν καρπόν του, ἢ ποῖος βόσκει πρόβατα καὶ δὲν τρώγει ἀπὸ τὸ γάλα των; Καὶ τοῦτο—προσθέτει—δὲν τὸ λέγει μόνον ἀνθρωπίνως σκεπτόμενος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν Νόμον, ὁ ὁποῖος ἀπαγορεύει νὰ θέτουν φίμωτρα εἰς τοὺς ἀλωνίζοντας βόας, καὶ τοῦτο ὄχι διότι φροντίζει ὁ Θεὸς διὰ τοὺς βόας, ἀλλὰ τὰ λέγει διὰ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται καὶ σπείρουν καὶ ἀλωνίζουν μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ φάγουν ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῆς ἐργασίας των

Ἡμεῖς—λέγει—οἱ Ἀπόστολοι ἐσπείραμεν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν τὸν πνευματικὸν σπόρον τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως· εἶνε ἆρά γε πολὺ ὅτι θ' ἀπολαμβάνωμεν ἀπὸ ὑμᾶς τὰ πρὸς συντήρησίν μας ἀναγκαῖα, ἀφοῦ μάλιστα ἄλλοι ὀλιγώτερον ἡμῶν δικαιούμενοι εἰς τοῦτο, κάμνουν χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τούτου; Ἐν τούτοις — ἐπιλέγει — ἡμεῖς δὲν ἐκάμομεν χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τούτου, ἀλλ' ὑποφέρομεν ὅλας τὰς στερήσεις καὶ στενοχωρίας, διὰ νὰ μὴ δώσωμεν τὴν παραμικρὰν αἰτίαν νὰ ἐμποδισθῇ τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

Ταῦτα, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, γράφων ὁ θεῖος Παῦλος πρὸς τοὺς Κορινθίους, δίδει σπουδαῖον καὶ μεγάλης μελέτης καὶ προσοχῆς ἄξιον μάθημα, τόσῳ εἰς τοὺς ποιμαινομένους, ὅσῳ καὶ εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς Ποιμένας. Καὶ εἰς τὴν προσεκτικὴν ἐξέτασιν τούτου δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον καὶ ἀνωφελὲς νὰ ἀφιερώσωμεν τὴν σημερινὴν ὁμιλίαν. Ἕκαστος ἄνθρωπος, ἀδελφοί, ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζῶν, ἐπιδίδοται εἰς ἓν ἔργον ἀνάλογον καὶ προσφυὲς εἰς τὰς πνευματικὰς ἢ σωματικάς του δυνάμεις, εἰς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν του καὶ εἰς τὴν κλίσιν του, εἰς διπλοῦν σκοπὸν ἀποβλέπων, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ εἰδικοῦ προορισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἔχει, καὶ πρὸς συντήρησιν τῆς ζωῆς του. Ἕκαστος ἄνθρωπος, μὲ ἄλλας λέξεις, ὀφείλει νὰ ἐργάζηται, καὶ διὰ νὰ συντελῇ τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ γενικοῦ προορισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ διὰ νὰ μὴ ζῇ εἰς βάρος τῶν ἄλλων, αὐτὸς μένων ἀργός· περὶ τοῦ τοιούτου παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος ὅτι δὲν δικαιοῦται μήτε νὰ τρώγῃ, «εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω» (Β΄ Θεσ. Γ΄ 10). Καὶ ἡ μὲν ἐκπλήρωσις τοῦ μερικοῦ καὶ γενικοῦ προορισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος κατορθοῦται διὰ τῆς ἐργασίας, εἴτε πνευματική, εἴτε σωματικὴ εἶνε αὕτη· συμβαίνει δῆλα δὴ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν κανονικὴν λειτουργίαν μιᾶς μεγάλης πολυπλόκου καὶ πολυσυνθέτου μηχανῆς· καθώς, διὰ νὰ κινῆται ἐκείνη καὶ ἐκπληροῖ τὸν σκοπόν, δι' ὃν ἔγεινεν, εἶνε ἀνάγκη νὰ κινῶνται ἐπίσης ὅλα τὰ ἀπαρτίζοντα αὐτὴν μικρότερα τεμάχια καὶ μηχανήματα, καὶ ἂν ἓν ἢ καὶ περισσότερα ἐκ τούτων ἀκινητῶσι, κατ' ἀνάγκην ἀκινητεῖ καὶ ἡ μεγάλη μηχανή, τοιουτοτρόπως διὰ νὰ ἐκπληροῦται πλήρως ὁ γενικὸς προορισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος, εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκπληροῖ ἕκαστος τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὴν ἀνθρώπων τὸ ἔργον του, τὸν εἰδικόν του προορισμόν, οἷος δήποτε καὶ ἂν εἶνε οὗτος, καὶ ὅταν τοῦτο δὲν γίνεται, ὁ γενικὸς προορισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος δὲν ἐκπληροῦται. Ἀλλ' αἱ ἀνάγκαι τοῦ προορισμοῦ τούτου εἶνε διτταί, πνευματικαὶ καὶ ὑλικαί· καὶ ἡ ἐργασία ἄρα πρέπει νὰ εἶνε, καὶ εἶνε πραγματικῶς, πνευματικὴ καὶ σωματική. Ἀλλ' ὁ ἐργαζόμενος καταναλίσκει δυνάμεις· ἑπομένως ἔχει ἀνάγκην ν' ἀναπληροῖ αὐτάς. Καὶ ὁ μὲν στρατιώτης, διὰ ν' ἀναπληροῖ τὰς καταναλισκομένας ἐν τῷ ἔργῳ του δυνάμεις, λαμβάνει παρὰ τῆς πολιτείας τὸν μισθόν του, ὁ δὲ γεωργὸς ἐκ τῶν γεωργικῶν του ἐργασιῶν, ὁ ἔμπορος ἐκ τῶν ἐμπορικῶν του κερδῶν, ὁ βοσκὸς ἐκ τῶν προβάτων του, ὁ ὑπάλληλος ἐκ τῆς μισθοδοσίας του· ὁ δὲ ἐκκλησιαστικὸς ποιμήν, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον εἶνε καθαρῶς πνευματικὸν πόθεν; Δίκαιον, φυσικόν, λογικὸν καὶ ἐκτὸς πάσης συζητήσεως εἶνε, νὰ λαμβάνῃ καὶ οὗτος τὰς πρὸς συντήρησιν ἐκ τοῦ λογικοῦ του ποιμνίου, ἄνθρωπος ὢν καὶ αὐτὸς

καὶ τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας ὅλας καὶ κατά τινα βαθμὸν μεγαλειτέρας ἔχων ἀπὸ τοὺς λοιπούς.

Καὶ ὁμολογοῦμεν μὲν ὅλοι τὴν ἐπιβεβλημένην ταύτην ἀνάγκην ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως, ἀναγνωρίζομεν ὅλοι τὸ δίκαιον τοῦτο εἰς τοὺς λόγους, ἀλλ᾽ εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῆς θεωρίας, εἰς τὰ ἔργα, οἱ περισσότεροι δεικνύομεν ἀσυγχώρητον ἀδιαφορίαν. Καὶ ἐνῷ δαπανῶμεν σχετικῶς πολλὰ διὰ τὴν ἐπάρατον πολυτέλειαν τῶν φορεμάτων, ἡ ὁποία ἠδύνατο νὰ λείπῃ πρὸς καλόν μας, καὶ ἐνῷ ἐξοδεύομεν πολλὰ διὰ τὴν πολυφαγίαν καὶ πολυποσίαν, ἡ ὁποία καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα βλάπτει, φαινόμεθα οἱ πολλοὶ, γλίσχροι, καὶ ἀκριβολογοῦμεν καὶ φιλαργυριούμεθα, προκειμένου νὰ βοηθήσωμεν κατά τι, ν᾽ ἀνακουφίσωμεν τὸ κατὰ δύναμιν, ποῖον; τὸν «ἀγρυπνοῦντα ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν», τὸν νύκτα καὶ ἡμέραν προσευχόμενον ὑπὲρ ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ σωτηρίας ἡμῶν, τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἐν μιᾷ λέξει ἐργαζόμενον καὶ κοπιῶντα πνευματικὸν πατέρα καὶ ποιμένα, τὸν ἱερέα ἐφημέριον ἡμῶν, τὸν συνοδεύοντα ἡμᾶς καθ᾽ ὅλον τὸν βίον ἡμῶν, τὸν παρακολουθοῦντα ἀχωρίστως ἡμᾶς καὶ ἐν καιρῷ χαρᾶς καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως! Καὶ παρουσιάζεται τὸ ἄξιον πολλῶν δακρύων φαινόμενον, νὰ παρουσιάζωνται ἱερεῖς ρακένδυτοι, πεινῶντες καὶ στερούμενοι. Καὶ ὡσεὶ μὴ ἐννοοῦντες τὴν αἰτίαν τοῦ λυπηροῦ τούτου φαινομένου, καταφερόμεθα πολλάκις καὶ κατηγοροῦμεν καὶ ἐπικρίνομεν τὴν ἐπαιτείαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξ ἀνάγκης καταφεύγουν οἱ ἀπόκληροι οὗτοι τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, μὴ θέλοντες νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡμεῖς ἐξωθοῦμεν αὐτοὺς πρὸς τοῦτο! Καὶ δὲν ἐννοοῦμεν μὲν διὰ τῶν λεγομένων νὰ δίδωμεν τὰ μέσα τρυφηλοῦ καὶ ἀσώτου βίου εἰς τοὺς ἱερεῖς, οὔτε νὰ τρέφωμεν τὴν τυχὸν πλεονεξίαν αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ παρέχωμεν τὰ πρὸς ζωάρκειαν εἰς αὐτούς, τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν ἀναλόγως τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν ἀξιώματος καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν, ἀποδεικνύοντες οὕτως ἐμπράκτως τὸν πρὸς τὴν ἱερὰν ἡμῶν θρησκείαν καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτῆς σεβασμόν· «αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ἡμῖν τοῦτο» (Ἑβρ. ΙΕ´ 17).

Ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ποιμένας εἶνε ἄξια μελέτης καὶ προσοχῆς τὰ γραφόμενα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. «Πάντα στέγομεν—γράφει—ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δῶμεν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ». Καὶ τὰ νόμιμα ἡμῶν δικαιώματα—λέγει—παραβλέπομεν, καὶ προτιμῶμεν νὰ ὑπομένωμεν στερήσεις, παρὰ νὰ γείνωμεν παραίτιοι νὰ σκανδαλισθῶσιν οἱ πιστοί. Καὶ τὸ παράδειγμα τοῦτο τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ὀφείλει πᾶς πνευματικὸς Ποιμὴν ν᾽ ἀκολουθῇ, μὴ γινόμενος σκάνδαλον διὰ τῆς πλεονεξίας του εἰς τὸ ποίμνιόν του, ἔχων τὴν πεποίθησίν του εἰς τὸν Ἀρχιποίμενα Χριστὸν ὅτι δὲν θὰ ἐγκαταλείπῃ αὐτὸν ἐκπληροῦντα εὐσυνειδήτως καὶ θεοφιλῶς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ὡς πανάγαθος Πατὴρ περὶ πάντων προνοῶν θὰ προνοήσῃ καὶ περὶ αὐτοῦ. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔχει ἄπειρα παραδείγματα ἐκ τῶν ἱερῶν Βιβλίων, διὰ τῶν ὁποίων καταφαίνεται ἡλίου φαεινότερον ἡ Θεία Πρόνοια ὑπὲρ τῶν πιστῶς καὶ εἰλικρινῶς ἐκτελούντων τὴν ἀνατεθειμένην εἰς αὐτοὺς ἱερὰν διακονίαν.

Χριστιανοὶ ἀδελφοί, τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἂς ἔχω-

μεν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ὡς τὸν μόνον κανόνα τοῦ βίου ἡμῶν. Ποιμένες καὶ ποιμενόμενοι ἂς ἐκτελῶμεν μετὰ προθυμίας καὶ ζήλου τὰ καθήκοντα ἡμῶν κατὰ τὸ ἀξιομίμητον παράδειγμα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Μὴ στερῶμεν τὸν ἐργάτην τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐκ πλεονεξίας, ἀλλὰ καὶ μὴ ζητῶμεν περισσότερον τοῦ πρέποντος ἐκ πλεονεξίας. Ἂς ἀμείβωμεν τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν ἐργαζομένους καὶ ὁ ἅγιος Θεὸς θὰ ἀνταμείψῃ ἡμᾶς πλουσίως. Ἀμήν.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΕΚΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

ΙΔ΄.

«***Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν.... καλῶς***
» ***ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς***». (Ματθ. Ε. 44).

Τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς νὰ εὐεργετῶμεν, διότι τὴν ἀγάπην ταύτην ἐπιβάλλει ἡμῖν ἀφ᾽ ἑνὸς ὁ Εὐαγγελικὸς Νόμος, καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου τὸ παράδειγμα, ὃ κατέλιπεν ἡμῖν ὁ Σωτήρ, ὅστις καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Σταυροῦ ἐπεδείξατο τὴν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἄπειρον ἀγάπην συγχωρήσας αὐτοῖς τὴν ἀγρίαν ἐκείνην συμπεριφορὰν πρὸς αὐτόν. «*Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς,*» ἀνεβόησε πρὸς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα παραδίδων τὸ πνεῦμα.

Ὑπάρχουσι μεθ᾽ ὅλα ταῦτα Χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ἐπ᾽ οὐδενὶ λόγῳ συγκατατίθενται νὰ συνδιαλλαγῶσι μετὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν καὶ ἀγαπήσωσιν αὐτούς. Ἀλλ᾽ οὐαὶ τοῖς Χριστιανοῖς τούτοις. Ὁ Χριστὸς εἶπεν. «*Ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν*». Μὲ τὸ μέτρον, διὰ τοῦ ὁποίου μετρεῖτε τὰ πρὸς ὑμᾶς πταίσματα τῶν ἄλλων, μὲ τὸ ἴδιον μέτρον θὰ ἀντιμετρήσῃ καὶ ὑμῶν τὰ ἁμαρτήματα ὁ Θεός. «*Ἐάν*, δηλονότι, » *ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ* » *Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. Ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παρα-* » *πτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν*». Οἱ τοιοῦτοι Χριστιανοὶ ἁμαρτάνουσι θανασίμως, πρῶτον, διότι ἀθετοῦσι καὶ καταπατοῦσι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· Ἡ δὲ κρίσις τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν τοιούτων Χριστιανῶν ἔσται, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, ἀνίλεως· «*ἡ γὰρ κρίσις ἀνίλεως τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος*». Δεύτερον, ἀπαρνοῦνται τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, διότι ἀπαρνοῦνται τὸν οὐσιώδη χαρακτῆρα τοῦ χριστιανισμοῦ, τὴν ἀγάπην, καὶ ἰδίως τὴν ἀγάπην τῶν ἐχθρῶν· «*ἐγὼ δὲ*

» *λέγω ὑμῖν.... ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν.... ἐν τούτῳ γνώσονται πάν-* » *τες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε*». Τρίτον, πολεμοῦντες τὸν πλησίον πολεμοῦσι καὶ ἐχθρεύονται αὐτὸν τὸν Θεόν· διότι ὁ Θεὸς καταδέχεται νὰ καθιστᾷ ἀντιπρόσωπον καὶ ἀντικαταστάτην ἑαυτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς τὸν πλησίον ἡμῶν, περὶ τοῦ ὁποίου τρόπον τινα λέγει πρὸς πάντα Χριστιανόν, ὅ,τι καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔγραφε πρὸς Φιλήμονα περὶ τοῦ Ὀνησίμου· «*προσλαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ· εἰ δέ τι ἠδίκησέ σε, ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ* » *ἐλλόγει*». Τέλος οἱ τοιοῦτοι Χριστιανοὶ ἀπαγγέλλουσιν οἱ ἴδιοι καθ' ἑκάστην τὴν ἑαυτῶν καταδίκην ὁσάκις ἀπαγγέλλουσι τὴν Κυριακὴν προσευχήν. «*Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς*, λέγουσιν, *ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφει-* » *λήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν*», τ. ε. συγχώρησον τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν Κύριε, καθὼς καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν τὰ πρὸς ἡμᾶς παραπτώματα τοῦ πλησίον. Ἀλλ' ἐὰν καθ' ὃν χρόνον ἐκφωνοῦμεν τὰς λέξεις ταύτας οὐδεμίαν αἰσθανόμεθα διάθεσιν ὅπως συγχωρήσωμεν τῷ πλησίον, τότε δὲν ἀπαγγέλλομεν οἱ ἴδιοι τὴν ἡμετέραν καταδίκην; Δὲν ζητοῦμεν τότε μόνοι παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ συγχωρήσῃ καὶ Ἐκεῖνος τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα; Δὲν ζητοῦμεν τότε ἀντὶ εὐλογίας τὴν κατάραν, ἀντὶ τοῦ ἐλέους καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ τὴν θείαν ὀργὴν καὶ ἐκδίκησιν; Πῶς τολμῶμεν νὰ ἀπαγγέλλωμεν τὰς φοβερὰς αὐτὰς λέξεις καθ' ὃν χρόνον τὸ πάθος τοῦ μίσους καὶ ἡ δίψα τῆς ἐκδικήσεως καταβιβρώσκει ἡμῶν τὴν καρδίαν;

Μεθ' ὅλα ταῦτα οἱ ἅπαξ παροργισθέντες κατὰ τοῦ πλησίον αὐτῶν ἀρνοῦνται νὰ παράσχωσιν αὐτῷ συγγνώμην καὶ συνδιαλλαγῶσι μετ' αὐτοῦ μυρίας προφασιζόμενοι προφάσεις. Προφασίζονται ὅτι τὸ διάβημα πρὸς συνδιαλλαγὴν εἶναι αὐτὸ δὴ τοῦτο θυσία καὶ μάλιστα θυσία βαρεῖα. Βεβαίως εἶναι θυσία, ἀπαντῶμεν, ἀλλὰ θυσία ἀπαραίτητος. Εἶναι θυσία, λέγουσιν, ἄλλοι, ἀκατόρθωτος, ἀδύνατος. Ἀλλ' ὁ Θεὸς οὐδέποτε ἐνετείλατο τῷ ἀνθρώπῳ τὰ ἀδύνατα. Τῇ βοηθείᾳ τῆς θείας χάριτος πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ εἶναι δυναταὶ καὶ κατορθωταί. Ἀλλά, λέγουσιν ἄλλοι, τί θὰ εἴπῃ ὁ κόσμος περὶ ἐμοῦ, ὅταν μὲ ἴδῃ συμφιλιωνόμενον μετὰ τοῦ ἐχθροῦ μου; Θὰ εἴπῃ ἁπλούστατα, ὅτι ἐξεπλήρωσες τὸ καθῆκόν σου καὶ ὅτι παραμένεις πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος εἰς τὸν Θεόν· ἡ πρὸς τὸν Θεὸν δὲ αὕτη πίστις καὶ ἀφοσίωσίς σου ἔσται τὰ μάλιστα οἰκοδομητικὴ διὰ τὸν κόσμον. Τὸ νὰ συνδιαλλαγῶ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ μου εἶναι πρᾶξις προσβάλλουσα τὴν τιμήν μου, λέγουσιν ἄλλοι. Ἀλλ' ἡ ἀληθὴς καὶ ἀμάραντος τιμὴ εἶναι νὰ ἀρνηθῇς χάριν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πᾶσαν κοσμικὴν τιμήν. Ἀλλ' ὁ ἐχθρός μου, κραυγάζει πάλιν ἄλλος, ὅταν ἐννοήσῃ ὅτι εὐκόλως συγχωρῶ αὐτόν, τότε θὰ μὲ περιφρονήσῃ καὶ θὰ γείνῃ αὐθαδέστερος. Καὶ ἡ πρόφασις αὕτη εἶναι ματαία. Ὁ Χριστιανὸς ὀφείλει πάντοτε νὰ ἔχῃ ἐστραμμένον τὸ βλέμμα πρὸς τὸν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν τῆς πίστεως αὐτοῦ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ προσηύξατο ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ εἰπὼν «*Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς*». Ἐν γένει

δ'εἰπεῖν, οὐδεμία τῶν προφάσεων, εἰς ἃς καταφεύγουσι συνήθως οἱ δυστροποῦντες καὶ ἀρνούμενοι νὰ συγχωρήσωσι καὶ ἀγαπήσωσι τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν εἶναι σοβαρὰ καὶ δεδικαιολογημένη, ἀλλ' ὅλαι εἶναι αὐτὸ δὴ τοῦτο ***προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις,*** εἶναι ὑπεκφυγαὶ ἀδικαιολόγητοι, εἶναι ἔμπνευσις καὶ ὑπαγορεύσεις τοῦ Σατανᾶ, ὅστις διὰ τῶν σπουδαιοφανῶν τούτων προφάσεων ἀγωνίζεται νὰ κρατῇ ἡμᾶς δεσμίους ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ μίσους καὶ τῆς ἔχθρας καὶ τῶν φιλεκδίκων αἰσθημάτων, νὰ κρατῇ ἡμᾶς, ἄλλαις λέξεσιν, ἐν τῷ θανάτῳ, διότι «*ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν μένει » ἐν τῷ θανάτῳ*».

Ὁ λαὸς τῆς Ἀντιοχείας ἐπαναστατεῖ κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοδοσίου, ἀκρωτηριάζει δεινῶς τοὺς ἀνδριάντας Αὐτοκράτορος καὶ Αὐτοκρατείρας καὶ ἐξυβρίζει πολυειδῶς τὰς Ἀρχάς. Ἡ τιμὴ τοῦ θρόνου, ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ Κράτους, τὸ συμφέρον αὐτὸ τῆς πολιτείας ἐπέβαλλον τῷ Αὐτοκράτορι νὰ τιμωρήσῃ τοὺς στασιαστάς. Παρασκευάζεται στρατὸς πολυπληθὴς ὑπὸ τὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ ἐπευφημίας τοῦ λαοῦ καὶ ἑτοιμάζεται πρὸς ἀναχώρησιν. Αἴφνης κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην παρουσιάζεται εἰς τὰ Ἀνάκτορα προερχόμενος ἐξ Ἀντιοχείας ὁ Ἐπίσκοπος Φλαβιανὸς διὰ νὰ ζητήσῃ χάριν. Τὸ διάβημα τοῦτο τοῦ Ἐπισκόπου ἐξοργίζει τούς τε Αὐλικοὺς καὶ στρατιωτικούς, διότι οὗτοι ὑπελάμβανον τὴν τιμωρίαν τῶν στασιαστῶν νομιμωτάτην καὶ μάλιστα ἐπιβεβλημένην. Ὁ Φλαβιανὸς μεθ' ὅλα ταῦτα παρίσταται ἐνώπιον τοῦ Θεοδοσίου καὶ λέγει τοὺς ἀξιομνημονεύτους τούτους λόγους, τοὺς ὁποίους διέσωσε μέχρις ἡμῶν ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος. «Εἶναι ἀληθές, ὦ Βασιλεῦ, ὅτι εἴμεθα ἔνοχοι· εἶναι ἀλη-
» θὲς ὅτι ἐξυβρίσαμεν τὸν δεσπότην καὶ βασιλέα ἡμῶν καὶ διὰ τοὺς λό-
» γους τούτους εἴμεθα ἄξιοι τῆς ἐσχάτης τιμωρίας. Τοῦτο οἱ πάντες συναι-
» σθανόμεθα βαθύτατα, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν τολμῶμεν νὰ ἀνυψώσω-
» μεν τὰ βλέμματα ἡμῶν πρὸς τὸν Ἥλιον, διότι ἡ ἐντροπὴ καταβιβάζει
» ταῦτα πρὸς τὴν γῆν. Ἀλλ' ἐὰν θέλῃς, ὦ Βασιλεῦ, ὑπάρχει θεραπεία
» διὰ τὸ τραῦμα καὶ φάρμακον διὰ τὰ τόσα κακά. Τὸ φάρμακον τοῦτο
» εἶναι ἡ σὴ ἡμερότης, ἡ ἐπιείκεια καὶ φιλοσοφία τῆς ψυχῆς. Συνέτρι-
» ψαν καὶ ἠκρωτηρίασαν τοὺς ἀνδριάντας σου. Ἀλλ' ἐὰν συγχωρήσῃς
» αὐτοὺς τὸ ἔγκλημα τοῦτο θὰ ἀνεγείρωσιν οὐχὶ μαρμαρίνους καὶ χαλκί-
» νους ἀνδριάντας, οὓς ὁ χρόνος καταστρέφει, ἀλλ' ἐκείνους οἵτινες ζῶσιν
» αἰωνίως ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν εὐεργετουμένων. Τὸ νικᾶν καὶ κατακτᾶν
» λαοὺς εἶναι δόξα κοινὴ εἰς ὅλους τοὺς ἐπὶ ἡρωϊσμῷ διακρινομένους
» βασιλεῖς. Τὸ παρασχεῖν ὅμως συγγνώμην εἰς τοὺς ἐξυβρίσαντάς σε ὑπη-
» κόους, τοῦτο εἶναι νίκη καθ'ἑαυτοῦ· ἡ δόξα δ'αὕτη θὰ ἀνήκῃ εἰς μόνον
» τὸν Θεοδόσιον. Πρέπει νὰ γνωρίζῃς, ὦ βασιλεῦ, ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν
» ταύτην καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἐθνικοὶ καὶ ὅλη ἡ οἰκουμένη πρὸς σὲ ἔχου-
» σιν ἐστραμμένην ὅλην τὴν προσοχὴν ἀναμένοντες τὴν ἀπόφασίν σου· καὶ
» ἂν μὲν φιλάνθρωπον ἐκφέρῃς ἀπόφασιν καὶ ἥμερον, θὰ ἐπαινέσωσι τὴν
» γνώμην σου ὅλοι, καὶ θὰ δοξάσωσι τὸν Θεὸν λέγοντες ἀναμεταξύ των.

» Ὦ πόση εἶναι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ δύναμις! Ἄνθρωπον, ὅστις οὐδένα » εἶχεν ἐπὶ τῆς γῆς ἰσότιμον, ὅστις ἦτο κύριος τὰ πάντα νὰ ἀπολέσῃ καὶ » καταστρέψῃ, συνεκράτησεν, ἐχαλίνωσε καὶ ἐδίδαξε νὰ φιλοσοφῇ φιλο- » σοφίαν, τὴν ὁποίαν οὐδὲ ἰδιώτης ἤθελεν ἐπιδείξῃ. Μέγας τῷ ὄντι ὁ » τῶν Χριστιανῶν Θεός, ὅστις μεταποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀγγέλους!... » Εἶμαι δέ, ὦ βασιλεῦ, ἀπεσταλμένος ὄχι τόσον ἐκ μέρους τῶν ἁμαρτη- » σάντων Ἀντιοχέων, ὅσον ἐκ μέρους τοῦ κοινοῦ Δεσπότου καὶ βασι- » λέως Ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, διὰ νὰ εἴπω πρὸς τὴν ἡμερωτάτην καὶ » πρᾳοτάτην σου ψυχὴν ταῦτα. «*Ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παρα- » πτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος*». Φέρε εἰς τὴν » μνήμην σου τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ὅλοι θὰ δώσωμεν λόγον δι' » ὅσα ἐπράξαμεν. Ἀναλογίσθητι, ὅτι καὶ ἐὰν ὑπέπεσες εἰς ἁμάρτημά τι, » ὅλα τὰ πλημμελήματα θὰ δυνηθῇς νὰ ἀποπλύνῃς διὰ τῆς ἀποφάσεως » καὶ τῆς γνώμης ταύτης χωρὶς κόπους καὶ χωρὶς ἱδρῶτας. Ἄλλοι, ὅταν » ὡς πρεσβευταὶ προσέρχωνται ἐνώπιόν σου, προσφέρουσι χρυσὸν καὶ » ἄργυρον καὶ ἄλλα δῶρα. Ἐγὼ δὲ προσῆλθον φέρων τὰς ἁγίας Γρα- » φάς, τοὺς ἱεροὺς Νόμους, καὶ παρακαλῶ σε, ὦ βασιλεῦ, νὰ μιμηθῇς » τὸν Δεσπότην σου, ὁ ὁποῖος ἐν ᾧ καθ' ἑκάστην ὑβρίζεται παρ' ἡμῶν » οὐδέποτε παύεται εὐεργετῶν πάντας, καὶ νὰ μὴ καταισχύνῃς τὰς ἐλπί- » δας ἡμῶν.

Ἤκουσε μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς ὁ βασιλεὺς ταῦτα πάντα καὶ συγ- κεκινημένος μέχρι δακρύων δίδει πρὸς τὸν μακάριον Φλαβιανὸν τὴν ἑπο- μένην ἀπάντησιν. «Καὶ τί θαυμαστὸν καὶ μέγα ἔργον θὰ πράξωμεν, ἐὰν » ἀφήσωμεν τὴν ἡμετέραν ὀργὴν κατὰ τῶν ὑβρισάντων, οἱ ὁποῖοι εἶναι » ἄνθρωποι, ἄνθρωποι δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι εἴμεθα, ἀφ' οὗ ὁ Δεσπότης » τῆς Οἰκουμένης ἐλθὼν εἰς τὴν γῆν καὶ δι' ἡμᾶς γενόμενος δοῦλος, καὶ » ὑπὸ τῶν παρ' αὐτοῦ εὐεργετηθέντων σταυρωθείς, παρεκάλει τὸν Πατέρα » διὰ τοὺς σταυρωτὰς αὐτοῦ λέγων. «*Πάτερ ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι » τί ποιοῦσι;*» Τί λοιπὸν θαυμαστὸν εἶναι, ἐὰν καὶ ἡμεῖς συγχωρήσωμεν » τοὺς συνδούλους; Εἶπε ταῦτα καὶ ἀμέσως ἐξήγγειλεν, ὅτι ἐχορήγει συγ- » γνώμην εἰς τοὺς πταίσαντας, τοὺς δὲ ἑτοίμους κατὰ πάντα πρὸς ἐκστρα- » τείαν στρατιώτας ἀπέστειλεν εἰς τὰ ἴδια».

Μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς τὴν γενναιοφροσύνην τοῦ μεγάλου Αὐτοκράτο- ρος Θεοδοσίου, καὶ μάθωμεν νὰ συγχωρῶμεν ἐξ ὅλης ἡμῶν τῆς ψυχῆς καὶ καρδίας τοὺς πρὸς ἡμᾶς πταίστας καὶ νὰ συμφιλιωνώμεθα μετ' αὐτῶν, ἵνα καὶ ἡμῖν γένηται ὁ Κύριος ἵλεως! Ἀμήν.